

Pla d'equipaments associat al Pla de Drogodependències de Barcelona 2006-08

Gener 2006

1. PLA DIRECTOR DE SALUT MENTAL I ADDICCIONS DE CATALUNYA

Les polítiques de planificació en serveis assistencials s'estructuren dins del Pla Director, tant pel que fa a Barcelona com a Catalunya . Per tant, el Pla de Drogodependències de Barcelona 2006-08 s'emmarca dins d'aquest Pla Director.

2. ANÀLISI DE SITUACIÓ

Introducció:

L'estimació del nombre de consumidors problemàtics de drogues il·legals és difícil de fer al ser una població oculta i s'han de fer servir metodologies indirectes, tot i això hi ha indicadors indirectes que ens poden orientar sobre l'evolució i tendència d'aquesta població.

L'estimació de consumidors excessius d'alcohol és més fàcil de fer a partir d'enquestes poblacionals.

Els recursos assistencials (CAS) usen un sistema d'informació que permet comptabilitzar el nombre de casos que demanen tractament, però els serveis de reducció de danys poden comptabilitzar el nombre de contactes però no els casos. Això és així arreu, també a la resta d'Europa, i és a causa de les característiques d'aquests serveis. Actualment s'està estudiant algun sistema que permeti, si més no, una aproximació.

Indicadors:

Per a la planificació de recursos de reducció de danys i de tractament, podem aplicar els següents indicadors:

1.-Estimació de les tendències dels consums. Actualment disposem com indicadors indirectes:

- *Inicis de tractament i actius en metadona del SIDB i del SIDC
- *Activitat dels centres de reducció de danys
- *Urgències i mortalitat per districte (SIDB)

2.-Enquestes poblacionals,

3.-En el cas de drogues il·legals, ser concentració urbana

4.-Ser zona de tràfic i consum, en el cas de drogues il·legals

3. CRITERIS PER A LA PLANIFICACIÓ

Accessibilitat. Els diferents equipaments s'acostaran als llocs de residència de les persones ateses i estaran especialment ben comunicats amb transport públic. Per definir el número d'equipaments que necessita la ciutat i els districtes on s'ubiquen es tindrà en compte la prevalença de residents consumidors de drogues en cadascun dels districtes de la ciutat.

- **Integració.** Els equipaments seran integrats en la xarxa d'utilització pública sanitària de Catalunya, especialment dins dels espais de salut mental, àrees bàsiques de salut o hospitals generals. Els accessos a l'equipament concret seran independents.
- **Transparència.** La ubicació de cadascun dels equipaments es farà després del diàleg entre les diferents forces polítiques, socials i econòmiques, amb l'objectiu de buscar el consens.
- **Solidaritat.** La distribució territorial dels equipaments per al tractament de les persones drogodependents es farà respectant l'equilibri territorial, amb l'elaboració d'un mapa de necessitats i amb una distribució equitativa entre cadascun dels districtes de la ciutat, en funció de les necessitats sanitàries, que els tècnics especifiquin. La proposta dels tècnics tindrà el suport polític de tots els grups municipals.
- **Qualitat.** Els equipaments per a persones amb drogodependències tindran les condicions, les dimensions i la comoditat que garanteixin que els tractaments que reben, des del punt de vista de la pròpia estructura física de l'equipament reuneix totes les condicions de qualitat.
- **Veïnatge.** L'Ajuntament de Barcelona garantirà que els mitjans humans, materials i econòmics dedicats al manteniment, vigilància, seguretat i garantia de qualitat de l'entorn faran d'aquests equipaments uns bons veïns, evitant situacions indesitjables i donant tranquil·litat als veïns. Per tal de garantir això, l'Ajuntament quantificarà i pressupostarà aquests recursos específics.
- **Control i seguiment.** Allà on s'ubiquin els equipaments de drogodependències es crearan mecanismes permanents de diàleg amb els actors implicats. En aquest sentit, es constituïran:
 - a. Una taula de coordinació amb els diferents actors implicats i afectats: gestors, tècnics, veïns, policia, els propis addictes.
 - b. Una taula tècnica de planificació i gestió: gestors i tècnics.
- **Equitat territorial.** La creació de nous equipaments estarà vinculada a la necessitat detectada en el territori tenint en compte les àrees petites amb especial problemàtica i a la inexistència de recursos específics de drogues en aquest territori.

- **Magnitud.** La dimensió del problema es calcularà segons l'índex de consum problemàtic de droguesⁱ (ICPD). Aquest índex, per cada districte, serà la suma de la puntuació jeràrquica de l'ordre de les taxes dels indicadors següents: Mortalitat per reacció aguda adversa a drogues, Urgències en consumidors de drogues i Inicis de tractament per drogues, exceptuant els inicis per tabac. El districte amb puntuació més alta serà el de major problemàtica.

Concreció de les necessitats d'equipaments de la ciutat de Barcelona

Segons les dades disponibles del 2004, la magnitud del consum problemàtic de drogues a la ciutat és la següent:

Districte	Total inicis Taxes per 100.000 hb	Ordre inicis	Urgències Taxes per 100.000 hb	Ordre Urgen	Mortalitat Taxes per 100.000 hb	Ordre Mort	ICPD
Ciutat Vella	420,719252	10	1896,70983	10	31,3	10	30
Eixample	165,621041	3	330,089891	7	4,3	4	14
Sants-Montjuïc	233,984552	5	420,609884	9	1,2	2	16
Les Corts	137,515396	1	188,91 3746	2	0	1	4
Sarrià-St. Gervasi	165,584276	2	127,306422	1	3,2	3	6
Gràcia	196,282378	4	300,466368	6	7,4	7	17
Horta-Guinardó	274,868879	9	216,879415	4	5	6	19
Nou Barris	253,860419	7	227,355976	5	10,1	9	21
Sant Andreu	255,591054	8	195,232224	3	4,4	5	16
Sant Martí	249,766991	6	366,122501	8	9,7	8	22

Per tant, l'IPCD indica que les necessitats d'equipaments de recursos de drogues seria:

- 1r. Ciutat Vella
- 2n. Sant Martí
- 3r. Nou Barris
- 4t. Horta-Guinardó
- 5è. Gràcia
- 6è. Sants-Montjuïc i Sant Andreu
- 7è. Eixample
- 8è. Sarrià-St. Gervasi
- 9è. Les Corts

4. DISPONIBILITAT DE RECURSOS DE DROGUES A BARCELONA PER DISTRICTES

Els cicles d'evolució del consum de drogues a la ciutat de Barcelona requereixen l'adaptació periòdica dels recursos sanitaris específics per aquesta població. La seva distribució en diversos indrets de la ciutat, respon tant a la necessitat de desconcentrar la pressió en un territori determinat, com a la d'atendre les pròpies necessitats de la distribució del problema.

En conseqüència amb aquests criteris, a la ciutat de Barcelona disposem en l'actualitat dels següents equipaments per districtes:

Districte I CIUTAT VELLA	RECURS	Titularitat	Proveïdor	Adscripció ASPB	CAS					P. de contacte Socio- sanitari	Tallers soci Educatius	C Dia	R. residencial Urbà	PIX	Observacions
					P. lliure D	metadona	P. Alcohol	P. altres Drogues	p. Tabac						
Habitants ¹ : 107.605	CAS Barceloneta * Ciutat vella	Ajuntament	IMAS	SI	X	X	X	X						x	
	CAS Creu Roja	Creu Roja	Creu Roja	Conveni	X	X	X	X						X	
	CAS SPOTT	Diputació	Diputació		X	X	X	X		X	X	X		x	Calor i Cafè (Programa de contacte socio-sanitari diürn)
	CAS CECAS (Càritas)	FUNDACIÓ	CECAS	Conveni	X	X	X	X			X	X	X		
	C.T CAN PUIG	FUNDACIÓ	CECAS	Conveni								X			C.Terapeutica " Can Puig" Curta i llarga estada
	UHD Hosp de MAR	Ajuntament	IMAS		X	X	X	x							
	SAPS	Creu Roja + ASPB+Gene	Creu Roja	Conveni						X	X		x	X	Centre d'emergències socio-sanitàries Nocturn
	Agents de Salut al carrer	ASPB	Ambit Prevenció	Contracte										X	De dilluns a divendres de 10 -2 h
	Farmàcies	Privat				4								2	4 Centres dispensadors de metadona
	PADS	C.ROJA	C.ROJA	NO											P.d'atenció domiciliària a drogodependents Sida
	Centre Dispensador de Metadona	Generalitat	ICS	NO											

¹ Padró Municipal 2004. Total habitants de Barcelona: 1.578.546

	P.Recollida de Xeringues	Ajuntament	Servei de Neteja												3 dies / setmana
	Centre Robadors	ASPB	Àmbit Prevenció	Contracte						x	x			x	De dilluns a divendres de 10 –20 h
	Sala Baluard	ASPB	ABD	Contracte						X	X			x	Sala de consum(6 places) Tots els dies de l'any 24 h)
	Mercè Fontanilles	Fundació	ICASS + privat												Seu Social 3 pisos (Dist 7.2.6)

∴ *Sectorització

Districte II EIXAMPLE	RECURS	Titularitat	Proveïdor	Adscripció ASPB	CAS					P. de contacte Socio- sanitari	Tallers soci Educatius	C Dia	R. residencial Urbà	PIX	Observacions
					P. lliure D	metadona	P. Alcohol	P. altres Drogues	p. Tabac						
Habitants ¹ : 260.237	UHD. Unitat d'Alcoholgia de la Generalitat H. Clínic de Barcelona	Corporació Sanitària Clínic	ICS	No											
	Farmàcies	Privat				7								16	7 Centres dispensadors de metadona
	Servei d'Orientació sobre Drogues (SOD)	ASPB	CEPS	Contracte							X				Atenció individual i grupal per a adolescents i pares Assessorament a professionals
	R.Residencial urbà	Fundació Mercè Fontanilles	ICASS+ privat										x		3 pisos (Dist 7.2.6)
	Taller reinserció	Insercoop S.C.C.L	ICASS+ASPB	Subvenció							x				Orientació en formació , treball , lleure
	R.Residencial urbà	Ass.Social FORMA 21	ICASS+ privat										x		4 pisos (Dist10.2,7,5)
	OBINSO Obra d'Integració Social	Ass OBINSO Obra d'Integració Social	ICASS+ privat												Seu social (C.T fora de Bcn <u>1 pis d'inserció dist 9</u>

Districte III SANTS MONTJUIC I	RECURS	Titularitat	Proveïdor	Adscripció ASPB	CAS					P. de contacte Socio- sanitari	Tallers soci Educatius	C Dia	R. residencial Urbà	PIX	Observacions
					P. lliure D	metadona	P. Alcohol	P. altres Drogues	p. Tabac						
Habitants ⁽¹⁾ : 176.027	CAS Sants <i>* Eixample-Sants Montjuïc- les Corts</i>	ASPB	ABD	Contracte	X	X	X	X			X		X		
	Taller Soci laboral (OH)	ASPB	ABD								X				Alcohòlics
	P. Disminució Risc Joves Energy Control	ABD	PND+ASPB+ GENERALITA T	Subvenció											P. de treball preventiu adolescents i joves en l' àmbit d'oci Grup C/15 dies
	Programa per OH sense sostre	Associació RAUXA	Ajuntament +ICASS +ASPB	Subvenció						X					Furgoneta de contacte Alcohòlics sense sostre
	Farmàcies	Privat				3								6	3 Centres dispensadors de metadona
	Sala mòbil Zona Franca	ASPB	ABD	Contracte		X				X				X	Sala de consum(4 places)
	Unitat Mòbil de dispensació de Metadona	ASPB	Institut Genus	Contracte		X									Fa 2 parades

* Sectorització

Districte IV LES CORTS	RECURS	Titularitat	Proveïdor	Adscripció ASPB	CAS					P. de contacte Socio- sanitari	Tallers soci Educatius	C Dia	R. residencial Urbà	PIX	Observacions
					P. lliure D	metadona	P. Alcohol	P. altres Drogues	p. Tabac						
Habitants ¹ : 82.546	Farmàcies	Privat				2								3	2 Centres dispensadors de metadona
	Unitat Mòbil de dispensació de Metadona	ASPB	Institut Genus	Contracte		X									Fa 2 parades
	CAS Unitat d'Alcoholgia de la Generalitat H. Clínic de Barcelona	Corporació Sanitària Clínic	ICS	No			X				X				

Districte V SARRIA SANT GERVASI	RECURS	Titularitat	Proveïdor	Adscripció ASPB	CAS					P. de contacte Socio- sanitari	Tallers Soci Educatius	C. Dia	R. Residencial DVIII. Urbà	PIX	Observacions
					P. lliure D	metadona	P. Alcohol	P. altres Drogues	p. Tabac						
Habitants ⁽¹⁾ : 138.656	CAS Sarrià <i>* Sarrià Sant Gervasi- Gràcia</i>	ASPB	ABD	Contracte	X	X	X	X			X				
	Programa Esportiu de reinserció social	Àmbits Esports	ASPB/Gene	Subvenció							X				
	Farmàcies	Privat				2								4	2 Centres dispensadors de metadona
	R.Residencial urbà	Ass.Social FORMA 21	ICASS+ privat										x		4 pisos (Dist10.2,7,5)

- *Sectorització

Districte VI GRACIA	RECURS	Titularitat	Proveïdor	Adscripció ASPB	CAS					P. de contacte Socio- sanitari	Tallers soci Educatius	C Dia	R. residencial Urbà	PIX	Observacions
					P. lliure D	metadona	P. Alcohol	P. altres Drogues	p. Tabac						
Habitants ⁽¹⁾ : 119.210	Recurs residencial Urbà	Ass.Social Forma 21	ICASS+ privat	NO									x		
	Centre de Dia A. RAUXA	Ass.RAUXA	Ajunt+ICASS				X				x	X	X		Disposen de 10 pisos terapèutics en diferents districtes.
	A.T.R.A (Ass .per el tractament de les addicions	A.T.R.A	ICASS + privat	NO											SEU SOCIAL <u>(C.T i Pis d'inserció fora de Bcn)</u>
	Farmàcies	Privat				4								12	4 Centres dispensadors de metadona
	Línia Verda	Generalitat	Institut Promoció Social i Salut	No											Telèfon Informació sobre Drogues de Catalunya
	A.A.T. (Ass. d'Ajuda al Toxicòman)	Associació d'Ajuda al Toxicòman	ICASS + privat	No											Seu social <u>(C.Terap.3 pisos .c.Dia, fora de BCN</u>

Districte VII HORTA- GUINARDÓ	RECURS	Titularitat	Proveïdor	Adscripció ASPB	CAS					P. de contacte Socio- sanitari	Tallers soci Educatius	C Dia	R. residencial Urbà	PIX	Observacions
					P. lliure D	metadona	P. Alcohol	P. altres Drogues	p. Tabac						
Habitants ⁽¹⁾ : 169.739	CAS HORTA-GUINARDÓ * <u>Tota Barcelona</u>	ASPB	INPROSS	Contracte			X	x	X		X				
	CAS Unitat de Toxicomanies P. Sant Pau-Citran	Fundació de la Gestió Sanitària H. Sant Pau	ICS	NO	X	X	X	X	X			X			
	UHD .Unitat de Toxicomanies P. Sant Pau-Citran	Fundació de la Gestió Sanitària H. Sant Pau	ICS	NO											
	UHD Hosp. de la Vall d'Hebron	Generalitat	ICS												Unitat hospitalària de desintoxicació
	CAS Vall d'Hebron * <u>Horta Guinardó- Nou Barris. Sant Andreu</u>	ASPB	Institut Genus	Contracte	X	X	X	X		X				X	Sala de consum (3 places
	Taller Soci Laboral (OH)	Fundació Salut Comunitat	ICASS + privat	NO							X				
	Recurs residencial Urbà	Fundació Salut Comunitat	ICASS+ privat	NO									X		
	Programa Esportiu	ASPB	Esportistes Solidaris	SI Subvenció							X				Exercici físic i esport Suport procés de rehabilitació de toxicòmans (C.T Can Puig)
	Farmàcies	Privat				3								8	3 Centres dispensadors de metadona
	Unitat Mòbil de dispensació de Metadona	ASPB	Institut Genus	Contracte		X									Fa 2 parades

	R.Residencial urbà	Fundació Mercè Fontanilles	ICASS+ privat										x		
	R.Residencial urbà	Ass.Social FORMA 21	ICASS +privat										x		4 pisos (Dist10.2,7,5)

* Sectorització

Districte VIII NOU BARRIS	RECURS	Titularitat	Proveïdor	Adscripció ASPB	CAS					P. de contacte Socio- sanitari	Tallers soci Educatius	C Dia	R. residencial Urbà	PIX	Observacions
					P. lliure D	metadona	P. Alcohol	P. altres Drogues	p. Tabac						
Habitants ⁽¹⁾ : 165.368	CAS NOU BARRIS * <u>Horta Guinardò- Nou Barris</u>	ASPB	Institut Genus	Contracte	X	X	X	X			X		X		
	Agents de Salut(VIPS)	ASPB	Institut Genus	Contracte										X	
	Farmàcies	Privat				6								10	6 Centres dispensadors de metadona

- *Sectorització

Districte IX SANT ANDREU	RECURS	Titularitat	Proveïdor	Adscripció ASPB	CAS					P. e contacte Socio- sanitari	Tallers soci Educatius	C Dia	R. residencial Urbà	PIX	Observacions
					P. lliure D	metadona	P. Alcohol	P. altres Drogues	p. Tabac						
Habitants ⁽¹⁾ : 141.154	CAS Garbivent * <u>Sant Andreu-Sant Martí</u>	ASPB	INPROSS	Contracte	X	X	X	X			x				Taller de reinserció "Ass Retorn "
	Unitat de Drogodepen- dències Casa Bloc	Generalitat	ICS	NO	X			X			X				
	CAS Unitat d'Alcoholisme de Barcelona	Generalitat	ICS	NO			x								
	Farmàcies	Privat		No		3								13	3 Centres dispensadors de metadona
	Pis d'inserció social	Obra d'Integració Social OBINSO	ICASS + Privat										x		(C.T fora de Bcn <u>1 pis d'inserció dist 9</u>

*Sectorització

Districte X SANT MARTÍ	RECURS	Titularitat	Proveïdor	Adscripció ASPB	CAS					P. de contacte Socio- sanitari	Tallers soci Educatius	C Dia	R. residencial Urbà	PIX	Observacions
					P. lliure D	metadona	P. Alcohol	P. altres Drogues	p. Tabac						
Habitants ¹ : 218.004	Farmàcies	Privat				1								10	1 Centre dispensador de metadona
	Unitat Mòbil de dispensació de Metadona	PADB	Institut Genus	SI Contracte		X									Fa 2 parades
	R.Residencial urbà	Ass.Social FORMA 21									x		x		Seu social Empresa d'inserció 4-Pisos (Dist. 10,2,7,5)

5. Proposta de nous equipaments en base a les necessitats actuals i futures

Si bé la ciutat compta actualment amb un ampli dispositiu d'assistència convencional als malalts drogodependents, en base a les demandes de primera visita segons el districte d'origen, i a les llistes d'espera existents, així com en la previsió de la futura demanda derivada de l'ús de la cocaïna per via nasal i del cannabis, podem explicitar les següents necessitats d'equipaments per al correcte desenvolupament de l'atenció als malalts drogodependents a la ciutat de Barcelona.

1.- Centres d'Atenció i Seguiment a persones drogodependents (CAS)

- Un nou CAS per atendre les persones dels districtes amb més demandes que avui no disposen de servei propi.
- Reubicació del CAS de Via Favència (Nou Barris) a un nou espai sanitari, avui ocupat per serveis d'atenció primària. Aquest CAS contemplarà un programa de consum supervisat.

2.- Integració de l'atenció en drogodependències en els recursos de salut mental.

Incorporar progressivament a la cartera de serveis dels centres de salut mental l'atenció a les drogodependències.

3. Disminució de danys.

Respecte a l'acció en disminució de danys, cal distingir entre el necessari reforç dels programes d'intercanvi de xeringues (PIX) i dispensació ambulatoria de metadona (PMM), i els equipaments de venipunció higiènica (VPH).

3.1.- PIX

- Incrementar el número de farmàcies incorporades al PIX i al PMM, especialment als districtes d'Eixample, Les Corts i Nou Barris.

3.2.- Programes de Consum Supervisat (PCS)ⁱⁱ

Al respecte, plantejem dues estratègies complementàries:

1. Actuació directa en els llocs on hi hagi una alta concentració de consumidors per via parenteral, amb especial impacte a la via pública, concretament Ciutat Vella i Nou Barris.
2. Contenció en el territori, en la resta d'espais menys problemàtics per tal d'evitar el desplaçament i la concentració de malalts en determinades zones, i per acostar els serveis als seus llocs de residència habituals. Aquests equipaments estaran associats a recursos sanitaris nous o ja existents.

Per tal de respondre a aquestes dues estratègies proposem:

A.- Per a llocs d'alta concentració:

- Ampliació de l'espai de Baluard, en el marc del desenvolupament del Pla d'Equipaments.
- Creació d'un Programa de Consum Supervisat al districte de Nou Barris, en una unitat mòbil que tindrà caràcter provisional fins que es traslladi el nou CAS.

B.- Contenció en el territori

- Trasllat del CAS i del Programa de Consum Supervisat de la Vall d'Hebron als espais fixos de l'Hospital.
- Creació de Programes de Consum Supervisat a tots els CAS de nova creació i estudiar-ne la ubicació en aquells CAS ja existents en què sigui adient.

C.- Unitat Mòbil

Com a complement de les dues anteriors estratègies, proposem la creació de, com a mínim, una unitat mòbil més dedicada al PCS per tal de reforçar o donar assistència en aquells punts que, en un moment determinat, ho poguessin requerir.

D.- Equipaments de recolzament

- Obertura d'un hospital de dia per a pacients drogodependents a l'Hospital de Sant Pau.
- Creació de places d'alberg específicament adaptades per a la tipologia dels malalts drogodependents.
- Creació de llits per a pacients en situació de crisi a les UHD (Unitats Hospitalàries de Desintoxicació)

4. Diàleg social

El desenvolupament de les propostes del Pla d'Equipaments anirà acompanyat d'un procés de diàleg amb les entitats socials, econòmiques i polítiques dels entorns per buscar el consens.

5. Comissió tècnica

- Es constituirà una Comissió Tècnica integrada per les següents persones: el Director General de Salut Pública de la Generalitat, el director de l'Òrgan Tècnic de Drogodependències de la Generalitat, el Gerent del Consorci Sanitari de Barcelona, el Gerent de l'Agència de Salut Pública de Barcelona i el Gerent de l'Institut Municipal d'Assistència Sanitària de Barcelona, que s'encarregarà de fer les propostes d'ubicació dels equipaments a partir dels criteris definits en la Pla d'Acció de Drogodependències.
- A aquesta comissió s'hi afegirà en cada cas el gerent o gerenta corresponent a cada Districte en funció de la ubicació proposada.
- Les propostes seran presentades i acordades en el Grup Polític de Drogues de l'Ajuntament previ acord dels Districtes, després del corresponent procés de diàleg territorial.

ⁱ Person P, Retka R, Woodward A. Toward a heroin problem index an analytical model for drug abuse indicators. National Institute on Drug Abuse, Rockville, Maryland 1978.

ⁱⁱ S'entén per consum supervisat aquell que es desenvolupa en contextos d'atenció sanitària en el marc dels programes controlats per les Administracions.